

TALLER 3ESO · REFORÇ

Reforç · 2a avaluació (unitats 4-6)

L'imprescindible de la segona avaluació explicat molt fàcil: els diners, el pressupost i l'estalvi, i les empreses. Per a assegurar l'aprobat.

2a avaluació · Unitats 4, 5, 6

REPÀS TEÒRIC

U4. Els diners i els mitjans de pagament

Abans dels diners, la gent feia **bescanvi**: canviava unes coses per unes altres (per exemple, dues gallines per un sac de forment). El problema és que les dues persones havien de voler justament el que l'altra oferia, i això quasi mai passava. Per això es va inventar els **diners**: alguna cosa que tots acceptem i que fa els intercanvis molt fàcils.

Els diners tenen **tres funcions**: són **mitjà de pagament** (servixen per a comprar), **unitat de compte** (servixen per a posar preus i comparar el que costa cada cosa) i **depòsit de valor** (servixen per a guardar-los i usar-los més endavant).

Hui hi ha diverses formes de pagar. L'**efectiu** són els bitllets i monedes. La **targeta de dèbit** paga amb els diners que ja tens al teu compte. La **targeta de crèdit** et presta diners del banc i els tornes després (compte: de vegades cal pagar de més). **Bizum** i el pagament amb el mòbil envien diners a l'instant d'un telèfon a un altre.

El **banc** guarda els teus diners, et deixa traure'ls quan vulgues i t'oferix targetes i altres serveis. Per a protegir-los, hi ha normes bàsiques: no donar mai el **PIN** ni les claus a ningú i desconfiar dels missatges rars. El **phishing** són correus o SMS falsos que es fan passar pel teu banc per a robar-te les claus.

U5. El meu pressupost: ingressos, despeses i estalvi

Un **pressupost** és un pla en què apuntes els diners que **entren** i els que **ixen** cada mes. Els diners que entren són els **ingressos** (la paga, un regal, un treball). Els diners que ixen són les **despeses** (el cine, les llepolies, el mòbil).

L'**estalvi** és el que et sobra al final: es calcula restant **ingressos – despeses**. Si el resultat és positiu, estalvies; si és negatiu, has gastat més del que tenies.

Hi ha dues classes de despeses. Les **despeses fixes** són sempre iguals i es repetixen cada mes (la quota del mòbil). Les **despeses variables** canvien d'un mes a un altre (les eixides, els capricis). També convé separar el que és una **necessitat** (el que de veritat fa falta) del que és un **desig** (el que ve de gust però es pot deixar). Les **despeses formiga** són despeses molt xicotetes i freqüents que quasi no es noten, però que sumades s'emporten molts diners.

El millor truc per a estalviar és **pagar-se a un mateix primer**: així que reps els diners, apartes una part per a l'estalvi abans de començar a gastar. Així és més fàcil arribar a un **objectiu d'estalvi** (per exemple, ajuntar diners per a un regal).

U6. Les empreses i l'emprenedoria

Una **empresa** és una organització que combina recursos (persones, diners, màquines, materials) per a produir **béns** o **serveis** i vendre'ls. Un **bé** és alguna cosa que es pot tocar (el pa, una samarreta) i un **servei** és alguna cosa que es fa per tu i no és un objecte (tallar-te els cabells, portar-te en taxi).

Les empreses busquen obtindre un **benefici**: guanyar amb el que venen més del que els costa produir-ho. Si gasten més del que ingressen, tenen pèrdues.

Hi ha diversos **tipus d'empresa** segons qui la forma: l'**autònom** és una sola persona que treballa pel seu compte; una **societat** la formen diversos socis que posen diners; i una **cooperativa** la formen socis que decidixen junts, on cada soci té un vot (això és part de l'**economia social**).

Emprendre és posar en marxa una idea de negoci. Tot projecte necessita quatre ingredients: una **idea**, un **client** que la vulga, uns **recursos** per a fer-la i acceptar un **risc** (que isca bé o que no). Per a passar de la idea al projecte, convé respondre tres preguntes: què venc?, per a qui?, com ho faig?

EL QUE ÉS ESSENCIAL

- Els diners servixen per a tres coses: pagar (mitjà de pagament), posar preus (unitat de compte) i guardar valor per al futur (depòsit de valor).
- La targeta de dèbit gasta els diners que ja tens; la de crèdit et presta diners que tornes després. Cal tindre compte amb la de crèdit.
- Mai dones el teu PIN ni les teues claus: el phishing són missatges falsos que intenten robar-te els diners.
- Un pressupost és apuntar el que entra (ingressos) i el que ix (despeses). L'estalvi és el que et queda: ingressos - despeses.
- Hi ha despeses fixes (sempre iguals, com el mòbil) i despeses variables (canvien, com l'oci). Estalviar és més fàcil si et pagues a tu mateix primer.
- Una empresa combina recursos per a produir béns o serveis i busca un benefici. Emprendre és posar en marxa una idea de negoci.

VOCABULARI

diners

mitjà de pagament

targeta de dèbit

targeta de crèdit

Bizum

phishing

pressupost

ingressos

despeses

estalvi

empresa

benefici

emprendre

EXEMPLES RESOLTS

1. **Calcular l'estalvi del mes.** Marcos rep 25 € de paga i sa iaia li dóna 10 €. Durant el mes gasta 8 € en el cine, 6 € en un berenar i 5 € en un còmic. Quant estalvia?

Anem pas a pas.

1. Sumem els ingressos: la paga més el de la iaia = $25 + 10 = 35$ € d'ingressos.

2. Sumem les despeses: cine + berenar + còmic = $8 + 6 + 5 = 19$ € de despeses.

3. Restem: estalvi = ingressos - despeses = $35 - 19 = 16$ €.

Resultat: Marcos estalvia 16 € este mes.

2. **Distingir despesa fixa de despesa variable.** Classifica estes despeses d'una persona: la quota del mòbil (10 € sempre), el bo de l'autobús (sempre 20 €), les eixides amb amics (canvien cada mes), les llepolies (depén de quantes compre).

Recordem la regla: una **despesa fixa** es repetix igual cada mes; una **despesa variable** canvia d'un mes a un altre.

Quota del mòbil (10 €): sempre igual → **despesa fixa**.

Bo de l'autobús (20 €): sempre igual → **despesa fixa**.

Eixides amb amics: unes vegades més i altres menys → **despesa variable**.

Llepolies: depén de cada mes → **despesa variable**.

Idea clau: les despeses fixes són fàcils de preveure; les variables són on més fàcil resulta retallar per a estalviar.

3. **Arribar a un objectiu d'estalvi.** Sara vol comprar-se uns auriculars que costen 60 €. Si aconsegueix estalviar 12 € cada mes, quants mesos tardarà a reunir els diners?

Per a saber els mesos, dividim el que costa entre el que estalvia cada mes.

Operació: $60 \text{ €} \div 12 \text{ € al mes} = 5 \text{ mesos}$.

Comprovació: $12 \text{ €} \times 5 \text{ mesos} = 60 \text{ €}$. Correcte.

Resultat: Sara tindrà els auriculars d'ací a 5 mesos si manté el seu estalvi.

4. **Calcular el benefici d'una xicoteta empresa. Un grup d'alumnes ven 20 polseres fetes a mà a 2 € cadascuna. Comprar el material per a totes els ha costat 25 € en total. Quant guanyen (benefici)?**

El benefici és el que ingressen menys el que els costa.

1. Ingressos: $20 \text{ polseres} \times 2 \text{ €} = 40 \text{ €}$.

2. Costos: el material = **25 €**.

3. Benefici: $\text{ingressos} - \text{costos} = 40 - 25 = 15 \text{ €}$.

Resultat: guanyen 15 €. Com que ingressen més del que gasten, hi ha benefici (no pèrdues).

PRACTICA

- Indica quina **funció dels diners** apareix en cada cas: pagar el bus amb la targeta; veure que una samarreta costa 15 €; guardar 50 € en una guardiola per a l'estiu.
- Explica amb les teues paraules quin problema tenia el **bescanvi** i per què es va inventar els diners.
- Explica la diferència entre una **targeta de dèbit** i una **targeta de crèdit**.
- Reps un SMS que diu: «El seu compte del banc està bloquejat. Prem aquest enllaç i pose el seu PIN per a desbloquejar-lo.» Què és això i què has de fer?
- Digues un **avantatge** i un **inconvenient** de pagar amb efectiu i de pagar amb el mòbil o targeta.
- Què és **Bizum** i per a què s'usa en el dia a dia?
- Lucía rep 30 € de paga al mes. Gasta 12 € en el cine, 8 € en llepolies i 4 € en una recàrrega del mòbil. Calcula el seu **estalvi** del mes.
- Daniel té 20 € d'ingressos este mes, però gasta 25 €. Calcula la diferència i digues què li passa amb el seu pressupost.
- Classifica estes despeses de Lucía en **fixa** o **variable**: la quota del mòbil (sempre 4 €), el cine (depén del mes), les llepolies (depén de quantes compre).
- Classifica en **necessitat** o **desig**: comprar menjar per a casa; comprar l'última videoconsola; pagar el material de l'institut; comprar un cromatge d'edició especial.
- Explica què és una **despesa formiga** i posa un exemple de la teua vida diària.
- Lucía vol estalviar 30 € per a un regal. Si guarda 6 € cada mes, quants mesos tardarà a aconseguir-ho?
- Hugo vol ajuntar 80 € per a una bici de segona mà i pot estalviar 10 € al mes. Quants mesos necessita?
- Explica en què consisteix el truc de **pagar-se a un mateix primer** per a estalviar.

15. Posa un exemple d'empresa que vengui un **bé** i un altre d'empresa que ofereixi un **servei**, i explica què busca aconseguir qualsevol empresa.
16. Una empresa combina recursos per a produir. Anomena almenys **tres recursos** que necessita, per exemple, una pizzeria per a funcionar.
17. Relaciona cada empresa amb el seu **tipus** (autònom, societat o cooperativa): (a) una persona que treballa sola arreglant bicis; (b) tres amics que posen diners junts per a obrir una botiga; (c) un grup d'agricultors que decidixen junts i on cadascun té un vot.
18. Què és **emprendre**? Anomena els quatre ingredients que necessita qualsevol projecte.
19. Tens la idea de vendre entrepans casolans en els partits del cap de setmana. Respon les tres preguntes bàsiques d'un projecte: què vens?, per a qui?, com ho faries?
20. Explica breument per a què serveix un **banc** en la teua vida diària.

SOLUCIONARI

1. Pagar el bus → **mitjà de pagament** (serveix per a comprar).
Veure que la samarreta costa 15 € → **unitat de compte** (serveix per a posar preus i comparar).
Guardar 50 € per a l'estiu → **depòsit de valor** (serveix per a guardar diners per al futur).
2. En el bescanvi canviaves coses per coses, sense diners. El problema era la **dobla coincidència**: les dues persones havien de voler justament el que l'altra oferia. Si jo tenia forment i volia sabates, havia de trobar algú amb sabates que a més volguera forment, i això quasi mai passava.
Es va inventar els diners perquè és alguna cosa que **tots accepten**: amb ells puc vendre el meu forment a qualsevol i després comprar les sabates on vulga. Fa els intercanvis molt més fàcils.
3. La **targeta de dèbit** paga amb els diners que ja tens al teu compte: si no tens saldo, no pots pagar.
La **targeta de crèdit** usa diners que et presta el banc i els tornes més tard. Cal tindre compte, perquè de vegades es paga de més (interessos) i és fàcil gastar més del que es té.
4. És un cas de **phishing**: un missatge fals que es fa passar pel teu banc per a robar-te les claus.
No has de prémer l'enllaç ni donar el teu PIN mai. El correcte és esborrar el missatge i, si tens dubtes, telefonar directament al teu banc amb el número oficial.
5. **Efectiu**: avantatge → controles bé el que gastes perquè veus els diners eixir; inconvenient → si els perds o te'ls roben, no els recuperes.
Mòbil o targeta: avantatge → és còmode i ràpid, i no cal portar diners damunt; inconvenient → és més fàcil gastar sense adonar-te'n i cal protegir-se del frau.
6. **Bizum** és un sistema per a enviar i rebre diners a l'instant entre mòbils, usant només el número de telèfon.
S'usa, per exemple, per a pagar la teua part d'un regal entre amics, tornar-li diners a algú o pagar coses xicotetes sense traure la cartera.
7. Ingressos = 30 €.
Despeses totals = 12 + 8 + 4 = 24 €.
Estalvi = ingressos - despeses = 30 - 24 = **6 €**.
Lucía estalvia 6 € este mes.

8. Ingressos – despeses = 20 – 25 = **-5 €**.

El resultat és negatiu: Daniel ha gastat 5 € més del que tenia. No estalvia res i li falten diners (té un dèficit). Hauria de retallar alguna despesa el mes següent.

9. Despesa fixa: la quota del mòbil (4 € sempre igual cada mes).

Despeses variables: el cine i les llepolies (canvien d'un mes a un altre segons el que faça).

10. Necessitats: comprar menjar i pagar el material de l'institut (fan falta de veritat).

Desitjos: l'última videoconsola i el cromatge d'edició especial (venen de gust, però es poden deixar per a un altre moment).

11. Una **despesa formiga** és una despesa molt xicoteta i freqüent que quasi no es nota, però que sumada al llarg del temps s'emporta molts diners.

Exemple: comprar tots els dies una bossa de llepolies o una beguda en eixir de l'institut. Cada compra sembla poca cosa, però al mes suma bastant.

12. Cal dividir l'objectiu entre l'estalvi mensual.

$30 \text{ €} \div 6 \text{ € al mes} = \mathbf{5 \text{ mesos}}$.

Lucía tardarà 5 mesos a reunir els 30 €.

13. Dividim l'objectiu entre el que estalvia cada mes.

$80 \text{ €} \div 10 \text{ € al mes} = \mathbf{8 \text{ mesos}}$.

Comprovació: $10 \text{ €} \times 8 = 80 \text{ €}$. Hugo tindrà la bici en 8 mesos.

14. Consistix a apartar els diners de l'estalvi **així que es reben els ingressos**, abans de començar a gastar.

Així l'estalvi deixa de ser «el que sobre al final» (que moltes vegades és zero) i es convertix en el primer que guardes. El que queda després és el que pots gastar tranquil.

15. Empresa que ven un bé: un forn de pa (ven pa, un producte que pots tocar).

Empresa que ofereix un servei: una perruqueria (et talla els cabells, no és un objecte).

Qualsevol empresa busca obtenir un **benefici**: guanyar més amb el que ven que el que li costa produir-ho.

16. Una pizzeria necessita, entre altres: **persones** que treballen (cuiners, cambrers), **materials** (farina, tomaca, formatge), **màquines i instal·lacions** (el forn, el local, les taules) i **diners** per a comprar tot i pagar en començar.

L'empresa combina aquests recursos per a produir un servei (servir pizzes) i vendre'l.

17. (a) persona sola arreglant bicis → **autònom**.

(b) tres amics que posen diners junts → **societat**.

(c) agricultors que decidixen junts, un soci un vot → **cooperativa** (forma part de l'economia social).

18. **Emprendre** és posar en marxa una idea de negoci, organitzant recursos i assumint el risc que isca bé o malament.

Els quatre ingredients són: una **idea**, un **client** que la vulga, uns **recursos** per a portar-la a terme i acceptar un **risc**.

19. Resposta orientativa:

Què vens? Entrepans casolans acabats de fer.

Per a qui? Per a la gent que va a veure els partits i té fam.

Com? Comprant pa i embotit, preparant-los a casa i muntant un lloc amb permís prop del camp, posant un preu raonable (per exemple, 2 € l'entrepà).

20. Un **banc** guarda els teus diners de manera segura, et permet traure'ls o gastar-los quan els necessites (amb targeta, caixer o mòbil) i t'ofereix serveis com comptes, targetes o transferències per a enviar i rebre

diners. Així no cal portar tot l'efectiu damunt.